

Sygn. akt IV CSK 50/11

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSA Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego
w M.

przy uczestnictwie Gminnej Spółdzielni Rolników "SAMOPOMOC CHŁOPSKA"
w M.

o wpis,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 listopada 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego

z dnia 31 maja 2010 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu celem ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Skarb Państwa - Naczelnik Urzędu Skarbowego w M. wniósł o dokonanie wpisu hipoteki przymusowej na kwotę 1.174,82 zł z tytułu podatku od towarów i usług w dziale IV księgi wieczystej o numerze Kw nr /.../ prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla nieruchomości stanowiącej własność Gminnej Spółdzielni Rolników „Samopomoc Chłopska” w M. , załączając do wniosku administracyjny tytuł wykonawczy /.../.

Sąd Rejonowy Wydział Ksiąg Wieczystych postanowieniem z dnia 13 listopada 2009 r. oddalił wniosek, a Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 31 maja 2010 r w sprawie III Ca /.../ oddalił apelację wnioskodawcy od tego postanowienia, wskazując w uzasadnieniu że wskazany wyżej tytuł wykonawczy nie może stanowić podstawy wpisu hipoteki przymusowej, gdyż wnioskodawca nie wykazał, że dołączony do wniosku tytuł zostały doręczony zobowiązanej GSR „Samopomoc Chłopska” z pouczeniem o prawie zgłoszenia zarzutów, a tym samym brak podstaw do ustalenia, że stwierdzony tym tytułem obowiązek jest wymagalny.

W skardze kasacyjnej od powyższego postanowienia Sądu Okręgowego wnioskodawcy zarzucił naruszenie art. 109 ustęp 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, art. 34 § 1 i art. 35 § 1, 2 pkt 2 i § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacji podatkowej w związku z art. 27 § 1 punkt 3 i 9 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 roku o postępowaniu egzekucyjnym w administracji przez błędna wykładnię polegającą na uznaniu, że hipotekę przymusową można ustanowić na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego tylko po wszczęciu egzekucji administracyjnej i przedłożeniu dowodu jej wszczęcia (doręczeniu dłużnikowi odpisu tytułu wykonawczego z pouczeniem o prawie wniesienia zarzutów w postępowaniu egzekucyjnym w administracji).

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 626⁸ § 2 k.p.c. przez uznanie, że administracyjny tytuł wykonawczy nie jest wystarczającą podstawą wpisu hipoteki przymusowej, art. 244 § 1 k.p.c. przez zakwestionowanie treści dokumentu urzędowego, jakim jest administracyjny tytuł wykonawczy, a w szczególności zawartej w nim klauzuli, że obowiązek objęty tym

tytułem jest wymagalny, naruszenie art. 626⁹ k.p.c. w związku z art. 27 § 1 ustawy z dnia 17.06.1966 roku o postępowaniu egzekucyjnym w administracji przez przyjęcie, że załączony administracyjny tytuł wykonawczy jest niekompletny oraz naruszenie art. 386 § 1 k.p.c. , art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., a także art. 626⁹ k.p.c. przez oddalenie apelacji zamiast jej uwzględnienia jako zasadnej.

Formułując powyższe zarzuty skarżący domagał się uchylenia tego postanowienia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie z uwagi na trafność większości podniesionych w niej zarzutów proceduralnych i materialnoprawnych.

Stosownie do art. 109 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika. Dotyczy to także tytułu wykonawczego , o którym mowa w art. art. 26 § 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t. jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968).

Zgodnie z tymi przepisami, organ egzekucyjny wszczyna egzekucję administracyjną na wniosek wierzyciela i na podstawie wystawionego przez niego tytułu wykonawczego, sporządzonego według wzoru określonego w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw finansów publicznych, zawierającego treść określoną w art. 27 ustawy. Stosownie do art. 27 § 1 pkt 3 tytuł ten powinien zawierać stwierdzenie, że podlegający egzekucji obowiązek jest wymagalny, zaś organ egzekucyjny opatruje tytuł wykonawczy klauzulą o skierowaniu do egzekucji administracyjnej (art. 27 § 1 pkt 10).

Przedłożony przez wnioskodawcę tytuł wykonawczy /.../ został sporządzony przez wierzyciela stosownie do wymaganego wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t. jedn. Dz. U. 2005 r., Nr 229, poz. 1954 ze zm.).

Formularz wzoru zawiera klauzulę, że obowiązek objęty tytułem wykonawczym jest wymagalny oraz klauzulę o skierowaniu tytułu wykonawczego do egzekucji administracyjnej. Tym samym wierzyciel opatrując podpisem i pieczęcią dołączony tytuł wykonawczy, stwierdził jednoznacznie, że obowiązek objęty tym tytułem jest wymagalny. Z kolei organ egzekucyjny opatrując ten tytuł podpisem i pieczęcią stwierdził, iż zostały one skierowane do egzekucji administracyjnej.

Żądanie dodatkowych dowodów wymagalności obowiązku objętego tym tytułem, w szczególności dowodu doręczenia go zobowiązanej Spółdzielni, nie znajduje uzasadnienia w art. 109 ust. 1 u.k.w.h., art. 35 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej ani też w art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

W tym stanie rzeczy za trafny uznać należy sformułowany w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzut naruszenia art. 109 ust. 1 u.k.w.h., art. 35 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej oraz art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, polegający na uzależnieniu ustanowienia hipoteki przymusowej od przedłożenia dowodu doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego, skoro nie ma ku temu podstawy prawnej

Zgodnie z art. 35 § 1 i § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej hipoteka przymusowa powstaje co do zasady przez dokonanie wpisu do księgi wieczystej, którego podstawą jest m.in. tytuł wykonawczy, którego niezbędne elementy, podlegające badaniu sądu wieczystoksięgowego, określają przepisy art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Jeżeli więc do wniosku o wpis hipoteki przymusowej z tytułu podatku od towarów i usług skarżący dołączył tytuł wykonawczy spełniający wymogi określone powołanym ostatnio przepisem, to sąd wieczystoksięgowy powinien na podstawie art. 35 § 3 Ordynacji podatkowej ocenić zasadność tego wniosku pod kątem obowiązujących przepisów i dokonać wpisu hipoteki przymusowej, bez badania, czy doszło do wszczęcia postępowania egzekucyjnego w następstwie doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego, gdyż ostatnio wymieniona przesłanka nie wynika z żadnego z powołanych wyżej przepisów.

Powyższe stwierdzenie implikuje przyjęcie zasadności wskazanego przez skarżącego zarzutu naruszenia art. 626⁸ § 2 k.p.c., wyznaczającego granice kognicji sądu wieczystoksięgowego, ponieważ skuteczność doręczenia tytułu wykonawczego jako elementu oceny prawidłowości trybu procedowania w postępowaniu administracyjnym nie podlega badaniu przez Sąd wieczystoksięgowy.

Nie podlegają kognicji sądu wieczystoksięgowego inne okoliczności aniżeli te, które dotyczą wniosku, dołączonych do niego dokumentów i treści księgi wieczystej (por. postanowienie SN z dnia 17.11.2005 roku, IV CSK 5/05, Lex nr 186707, postanowienie SN z dnia 27.04.2001 roku, III CKN 372/00, Lex nr 52359).

Poza zakres jego kognicji natomiast wykracza badanie prawidłowości trybu prowadzenia postępowania administracyjnego i merytorycznej treści tytułu wykonawczego. Wynikający z art. 626⁸ § 2 k.p.c. obowiązek sądu wieczystoksięgowego badania m.in. zawartości tytułu wykonawczego (w tym m.in. klauzuli stwierdzającej wymagalność określonego nim obowiązku) nie może być utożsamiany z badaniem prawidłowości przeprowadzenia postępowania administracyjnego, w którym tytuł ten został wydany.

Sformułowany w apelacji zarzut naruszenia art. 244 § 1 k.p.c., jest pozbawiony uzasadnionych podstaw z uwagi na to, że Sąd II instancji nie odmówił załączonemu do wniosku tytułowi wykonawczemu waloru dokumentu urzędowego, nie stwierdził bowiem, że tytuł nie zawiera niezbędnej klauzuli w postaci oświadczenia, że obowiązek objęty tytułem jest wymagalny.

Odmowę uznania tytułu za wystarczającą podstawę do dokonania wpisu hipoteki przymusowej uzasadnił w zaskarżonym orzeczeniu nie brakami co do niezbędnych elementów ich treści i (określonych w art. 27 § 1 ustawy z 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji), ale niewykazaniem przez wnioskodawcę, że dłużnikowi doręczony został jego odpis.

Na koniec wskazać należy, że w postanowieniu SN z dnia 20 maja 1998 roku (II CKN 782/97, Lex nr 50743) sformułowany został pogląd, że administracyjny tytuł wykonawczy nie stanowi podstawy wpisu hipoteki przymusowej, o ile dłużnik pozbawiony został możliwości złożenia zarzutów przewidzianych w art. 32 § 1

u.p.e.a., tzn. w warunkach braku wyczerpania postępowania instancyjnego w administracji, a więc gdy do tytułu wykonawczego nie dołączono dowodu doręczenia dłużnikowi odpisu tytułu wykonawczego ze stosownym pouczeniem. Podobnie orzekł Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 czerwca 2005 roku (II CK 92/05, Lex nr 180869).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w tej sprawie nie podziela jednak powyższego poglądu. Prezentowane natomiast w niniejszym rozstrzygnięciu stanowisko znajduje oparcie w nowszym orzecznictwie SN (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2011 r., IV CSK 349/10, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2011 r., IV CSK 392/10, Lex nr 784974).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.